

Kuvataiteen perusopetus
Opetussuunnitelma
Espoon kuvataidekoulu 2018

Saatteeksi

Espoon kuvataidekoulun uusi opetussuunnitelma perustuu Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteisiin (Opetushallitus, Määräykset ja ohjeet 2017:12a). Opetussuunnitelman uudistaminen koskee kaikkia taiteen perusopetuksen järjestämisluvan saaneita, eri taiteenalojen oppilaitoksia. Espoon kuvataidekoulussa uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2019 alkaen.

Kuvataidekoulun opetussuunnitelma on laadittu opintovuoden 2017–18 aikana monivaiheisen prosessin tuloksena. Opetushallitus ohjeisti kouluja ottamaan prosessiin mukaan myös oppilaat ja heidän vanhempansa. Syyslukukaudella toteutettiin kuvataidekoulun toiminnan itsearviointi Virvatuli-arviointijärjestelmän avulla, jossa oppilailta ja heidän huoltajillaan oli mahdollisuus arvioida opetuksen tavoitteita, sisältöä ja vaikuttavuutta. Tammikuussa järjestettiin 25 opintoryhmässä keskusteluja, joiden aiheena olivat kuvataidekoulun toimintakulttuuri ja kestävä kehityksen periaatteiden toteutuminen kuvataidekoulussa. Tulokset em. arvioinneista antoivat suuntaa opetussuunnitelman laatimiselle.

Opetussuunnitelman laatinut työryhmä aloitti työskentelynsä 23.10.2017 kokoontuen siitä lähtien viikoittain. Työryhmään kuuluivat opettajat Mari von Boehm (29.1.2018 saakka), Elisse Heinimaa, Ruusu Hulmi, Minttu Hyytiäinen (20.11.2017 lähtien), Laura Ikonen ja Nina Sarkima sekä rehtori Maritta Poijärvi, vt.apulaisrehtori Päivi Tierto (10.3. 2018 saakka) ja apulaisrehtori Anu Hietala (5.3.2018 lähtien). Työryhmä esitteli opetussuunnitelman perusteita koko opettajakunnalle kokouksissa, joiden aikana myös työskenneltiin ryhmissä pohtien oppimiskäsitystä, opetuksen rakennetta sekä sisältöjä ja tavoitteita. Lopullisen opetussuunnitelmatekstin valmistuttua siitä pyydettiin lausunnot koulun johtokunnalta ja opettajakunnalta.

Opetussuunnitelma sisältää perustiedot opetuksen järjestämisestä. Opetussuunnitelman perusteella opettajat laativat oman työsuunnitelmansa soveltaen sitä kullekin opintoryhmälle. Soveltamisen avuksi laaditaan opintovuoden 2018–2019 aikana pedagoginen opas, jossa tullaan tekemään tarkempi ehdotus mm. opetuksen sisältöjen jäsentämiseksi. Opetussuunnitelma antaa myös hallinnolliselle työlle suunnan ja puitteet. Ja on myös muistettava, että opetussuunnitelma on työväline, jonka toimivuutta arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

Opetussuunnitelman tekstissä toistuvat jotkut asiat, sillä esim. opintokokonaisuuksien tietyt tavoitteet ja sisällöt ovat samat – vain niiden käsittelytapa muuttuu laajemmaksi ja syvällisemmäksi. Tästä johtuen lukijan kannattaa perehtyä ensin Oppimiskäsitys, työtavat ja oppimisympäristöt -lukuun ymmärtääkseen Opetuksen tavoitteet ja sisällöt -luvun sisäisen logiikan.

Espoossa 12.4.2018

Opetussuunnitelmatyöryhmän puolesta

Elisse Heinimaa

Minttu Hyytiäinen

Ruusu Hulmi

Sisältö

1	Espoon kuvataidekoulun toiminta ja arvot	4
1.1	Espoon kuvataidekoulun tehtävä ja toiminta-ajatus	4
1.1.1	Oppilaaksi hyväksyminen	4
1.1.2	Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen ja yksilöllistäminen	4
1.2	Taiteen perusopetuksen määritelmä	5
1.3	Espoon kuvataidekoulun arvot	5
2	Toimintakulttuuri	6
2.1	Koulun toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi	6
3	Oppimiskäsitys, työtavat ja oppimisympäristö	7
3.1	Oppimiskäsitys ja työtavat	7
3.2	Oppimisympäristöt	9
4	Opetuksen rakenne ja laajuus	9
4.1	Kuvataiteen esikoulu	9
4.2	Kuvataiteen perusopinnot, opintokokonaisuudet 1-3	10
	Opintokokonaisuus 1, Perusryhmät	10
	Opintokokonaisuus 2, Jaksoryhmät	10
	Opintokokonaisuus 3, Perustyöpajat	11
4.3	Kuvataiteen syventävät opinnot	11
	Opintokokonaisuus 4, Syventävät työpajat	11
5	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt	12
5.1	Varhaisiän kuvataidekasvatus eli kuvataiteen esikoulu, tavoitteet ja sisällöt	15
	Opintokokonaisuus 1 perusryhmät	15
	Opintokokonaisuus 2 eli jaksoryhmät	15
	Opintokokonaisuus 3 eli perustyöpajat	15
	Opintokokonaisuus 4 eli syventävät opinnot ja lopputyö	15
5.2	Perusopintojen tavoitteet ja sisällöt	16
	Opintokokonaisuus 1, perusryhmät	16
	Opintokokonaisuus 2, Jaksoryhmät	17
	Opintokokonaisuus 3, Perustyöpajat	18
5.3	Syventävien opintojen tavoitteet ja sisällöt	19
	Opintokokonaisuus 4, Syventävät työpajat	19
6	Kuvataiteen laajan oppimäärän arviointi	22
6.1	Arvioinnin tehtävä	22
6.2	Arvioinnin muodot	22
6.3	Arviointi opintokokonaisuuksissa	23
	6.3.1 Varhaisiän kuvataidekasvatus, kuvataiteen esikoulu	23
	Opintokokonaisuus 0	23
	6.3.2 Perusopinnot	23
	Opintokokonaisuus 1	23
	Opintokokonaisuus 2	23
	Opintokokonaisuus 3	23
	6.3.3 Syventävät opinnot	24
	Opintokokonaisuus 4 ja lopputyö	24
	6.3.4 Laajan oppimäärän arvioinnin kriteerit	24
	Liitteet	
	• Todistukset ja niihin merkittävät tiedot: Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopintojen todistus ja Taiteen perusopetukseen laajan oppimäärän päättötodistus	
	• Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma	

1 Espoon kuvataidekoulun toiminta ja arvot

1.1 Espoon kuvataidekoulun tehtävä ja toiminta-ajatus

Espoon kuvataidekoulu antaa laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta espoolaisille 5–20-vuotiaille lapsille ja nuorille. Taiteen perusopetusta järjestetään kuvataiteessa ja käsityössä. Käsityön opetusta tarjotaan design & teknologia -opetuksena, joka on muotoilukasvatusta teknologiaa hyödyntäen. Toiminnan perustana ovat Laki taiteen perusopetuksesta (1998/633) ja Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. (Opetushallitus, Määräykset ja ohjeet 2017:12a).

Espoon kuvataidekoulu on kannatusyhdistyksen ylläpitämä oppilaitos. Taiteen perusopetuksen lisäksi koulu järjestää kerhoja yhteistyössä Espoon kaupungin kanssa sekä kaikille avointa kurssitoimintaa. Koululla on useita opetuspisteitä eri puolilla Espoota. Taiteen perusopetuksessa koulussa opiskelee 1300 lasta ja nuorta.

Kuvataidekoulussa on tällä hetkellä kuusi päätoimista ja yli 20 tuntiopettajaa. Opettajat ovat koulutukseltaan joko kuvataideopettajia ja/tai eri taiteenalojen ammattilaisia. Koulua johtaa rehtori tukena apulaisrehtori yhdessä Espoon kuvataidekoulun kannatusyhdistyksen johtokunnan kanssa. Lisäksi koulussa on toimisto- ja tukipalveluhenkilökuntaa: asiakaspalveluvastaava, talousvastaava, vahtimestari ja koordinaattori.

Espoon kuvataidekoulun strategian mukainen perustehtävä on järjestää laajan oppimäärän visuaalisen kulttuurin tietojen ja taitojen laadukasta ja inspiroivaa opetusta. Koulun päämääränä on kehittää toimintaansa oppilaitoksena visuaalisen kulttuurin vaalimiseksi ja edistämiseksi. Opetuksen ytimessä ovat oppilaan tietojen ja taitojen kehittäminen sekä yksilöllisyyden ja henkisen kasvun tukeminen. Opetusta kehitetään jatkuvasti ja sen laatu pidetään korkeana. Perinteisiä sekä uusia tekniikoita ja teknologioita hyödynnetään rinnakkain ja integroiden.

1.1.1 Oppilaaksi hyväksyminen

Espoon kuvataidekouluun voivat hakea oppilaaksi 5–20-vuotiaat lapset ja nuoret. Opinnot aloitetaan oppilaaksi hyväksytyin ikäryhmän mukaisessa opintoryhmässä.

Oppilaaksi kuvataidekouluun haetaan sähköisellä lomakkeella vuosittain huhtikuussa. Hakeminen tapahtuu sähköisen palvelun kautta. Uudet oppilaat otetaan opintoryhmiin ilmoittautumisjärjestyksessä. Hakea voi myös muulloin kuin huhtikuussa. Tuolloin täytetään opintoryhmissä tyhjäksi jääneitä paikkoja tai otetaan oppilaita peruuttaneiden tilalle. Helmikuun puolenvälin jälkeen ei ryhmiin oteta enää uusia oppilaita.

1.1.2 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen ja yksilöllistäminen

Opinnot kuvataidekoulussa voidaan aloittaa joustavasti opintokokonaisuuksien eri vaiheissa. Oppilas voi saada tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat, aiemmin toisaalla suoritettut opinnot tai muutoin hankitut tiedot ja taidot hyväksytyksi osaksi opintojaan. Osaamisen tunnustaminen perustuu oppilaan selvityksiin aiemmista opinnoistaan tai näyttöihin osaamisesta suhteessa hyväksiluetavan opintokokonaisuuden tavoitteisiin ja sisältöihin.

Perustellusta syystä opetussuunnitelman tavoitteita voidaan yksilöllistää ja soveltaa myös oppilaan tai ryhmän edellytyksiä vastaaviksi. Espoon kuvataidekoulussa kuvataiteen ja käsityön opintokokonaisuuksia voidaan lukea hyväksi kummassakin taiteen perusopetuksen osa-alueessa.

Rehtori arvioi yhteistyössä ryhmän opettajan kanssa suoritettut opinnot ja muutoin hankitun osaamisen tai tarpeen yksilöllistämisestä sekä vahvistaa muodollisesti hyväksilukemisen.

1.2 Taiteen perusopetuksen määritelmä

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää eri taiteenalojen opetusta. Taiteen perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteidensa suuntaisesti. Opetuksella edistetään taidesuhteen kehittymistä ja elinikäistä taiteen harrastamista. Opetus kehittää taiteenalalle ominaista osaamista ja antaa valmiuksia hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkeasteen koulutukseen. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017)

Taiteen perusopetuksen tehtävänä on rakentaa kestävää tulevaisuutta taiteen keinoin. Opetus perustuu moniarvoiselle ja uudistuvalla kulttuuriperinnöllä. Taiteenalan opetuksessa vahvistetaan oppilaan omaehtoisen ilmaisun, tulkinnan ja arvottamisen taitoja. Opinnot tukevat oppilaiden luovan ajattelun ja osallisuuden kehittymistä. Taiteen perusopetus vahvistaa oppilaiden identiteettien rakentumista ja kulttuurisen lukutaidon kehittymistä. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017)

Taiteen perusopetus luo edellytyksiä taiteen ja taidekasvatuksen kehittämiseksi Suomessa. Taiteen perusopetuksen tehtävää toteutetaan yhteistyössä muiden taidekasvatusta antavien oppilaitosten ja tahojen kanssa paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017)

1.3 Espoon kuvataidekoulun arvot

Taide esteettisten arvojen välittäjänä

Taide on erottamaton osa ihmistä, niin yksilötasolla kuin yhteiskunnallisesti. Taide kuuluu oleellisesti inhimilliseen kulttuuriin ja se on ihmisen itseilmaisua. Taidekasvatus, joka sisältää tutustumisen esteettisiin arvoihin laajentaa oppilaan käsitystä yhteiskunnasta, kulttuurista sekä omista henkisistä taidoistaan luomiseen ja ilmaisuun kykenevänä ja siitä nauttivana ihmisenä.

Oppilaslähtöisyys

Kuvataidekoulun tärkein voimavara ovat oppilaat eli lapset ja nuoret ja heidän perheensä. Oppilas on aktiivinen toimija opiskelussa ja oppimisessa. Opetus tukee myös oppilaan identiteetin rakentumista ja yksilöllisyyttä.

Hyvinvoiva työyhteisö

Työyhteisön toimivuus ja hyvinvointi ovat koulun toiminnan suhteen avainasemassa. Työyhteisön hyvinvointi heijastuu opettajien ja opetuksen kautta oppilaisiin.

Kestävä ja kehittyvä kuvataidekoulu

Kuvataidekoulu pyrkii seuraamaan ja välittämään opetuksessaan kestävyysajattelun periaatteita, jotka sisältävät ekologisen, sosiaalisen, taloudellisen ja kulttuurisen kestävyuden.

Avoimuus ja yhteistyö

Espoon kuvataidekoulu haluaa kehittää toimintaansa vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa ja toimintaympäristön tarpeet huomioiden. Tämän vuoksi koulu suhtautuu halukkaasti eri kulttuuri- ja opetusalan toimijoiden väliseen yhteistyöhön niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Avoimuus on koulun toiminnan kannalta keskiössä ja ennakkoehto hedelmällisten yhteistyöhankkeiden rakentamiseksi.

2 Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri vaikuttaa koulun kaikkeen toimintaan ja siihen, miten koulu yhteisön jäsenet toimivat yhdessä sekä vuorovaikutuksessa oppilaiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuuriin sisältyvät arvot, toimintamallit sekä viralliset ja epäviralliset säännöt. Espoon kuvataidekoulu pyrkii seuraamaan omia arvojaan ja Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2017) sekä Espoon kaupungin strategiassa (Espoo-tarina 2017) määriteltyjä arvoja. Kuvataidekoulun toimintakulttuuriin kuuluvat yksilöllisyyden ja moninaisuuden arvostus, toisten kunnioitus ja huomioiminen sekä kestävyysajattelun periaatteet.

Työyhteisön hyvinvointi ja henkilökunnan motivoituneisuus ja sitoutuneisuus ovat tärkeitä koulun kehityksen, toiminnan ja opetuksen laadun kannalta. Kuvataidekoulussa on turvallinen työympäristö ja ilmapiiri sekä kiusaamisen nollatoleranssi. Niin henkisen kuin fyysisenkin työympäristön on oltava turvallinen, jotta opetukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Tähän vaikuttavat työturvallisuuteen liittyvät asiat eli työtilat ja välineet sekä työtavat ja toimet vaara- ja poikkeustilanteen sattuessa ja organisaation tietoturva.

Koulun käyttämissä tiloissa otetaan huomioon turvallisuusnäkökulma, ja tiloista myös huolehditaan turvallisuuden kannalta. Riskitilanteita pyritään ennakoimaan ja etsimään hyviä käytäntöjä ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi. Henkilökunta tietää tarpeelliset toimenpiteet vaara- ja poikkeustilanteissa, ja sille järjestetään mm. ensiapukoulutusta.

Turvallinen henkinen tila antaa jokaiselle kuvataidekoululaiselle ja henkilökuntaan kuuluvalla yksilöllisen mahdollisuuden kehittymiseen. Työyhteisössä ja oppilasryhmissä pidetään tärkeänä kannustavaa ja toisia huomioivaa ilmapiiriä. Jokaisen kunnioittaminen, tukeminen ja yksilöllisyyden arvostaminen lisäävät turvallisuutta. Keskustelu ja avoimuus mahdollistavat epäkohtien esiintuomisen ja niiden rakentavan käsittelyn ja korjaamisen. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutusta ja dialogia oppilaan kanssa. Periaatteena on, että Espoon kuvataidekoulun toiminta on ihmisiä ja ympäristöä kunnioittavaa ja oikeudenmukaista.

Toimiva sisäinen ja ulkoinen **viestintä** on toimintakulttuurin kannalta keskeistä, joten sen laatuun kiinnitetään erityistä huomiota. Toimiva viestintä niin oppilaiden ja henkilökunnan välillä kuin myös huoltajien ja yhteistyökumppanien kanssa on edellytyksenä avoimelle ilmapiirille. Yhteydenpito ajankohtaisista asioista rakentaa luottamusta ja parantaa vuorovaikutusta.

Kestävyysajattelu on osa kuvataidekoulun vastuullista toimintaa. Koulun toimintaa kokonaisuudessaan arvioidaan myös kestävyiden kannalta. Kestävyiden periaatteet ovat läsnä koulun toiminnassa ja ne on huomioitu opetussuunnitelmassa.

Näyttelyissä ja erilaisissa projekteissa pyritään haastamaan sekä tekijöitä että yleisöä pohtimaan kestävään elämäntapaan liittyviä teemoja. Samalla kestävyysajattelu laajenee koulu yhteisömme ulkopuolelle.

Espoon kuvataidekoulu on asiantuntijaorganisaatio, jossa opettajat kehittävät opetusta yhdessä. Opettajien kokouksia järjestetään säännöllisesti. Ajatuksia ja kokemuksia jaetaan myös pedagogiikkaa kehittämissä työryhmissä. Näyttelyprojekteissa järjestetään yhteistä aikaa teemojen pedagogiseen pohdintaan. Koulu järjestää henkilökunnalle koulutusta liittyen opetuksen teemoihin tai muihin ajankohtaisiin asioihin.

2.1 Koulun toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi

Koulussa toteutetaan toiminnan arviointia säännöllisesti. Itsearviointin painopiste on opetus- ja oppimisprosessin arvioinnissa, jolloin arvioinnin kohteita ovat opetukselle asetetut tavoitteet ja niiden toteutuminen. Toiminnan arviointi sisältää opetuksen arvioinnin lisäksi työympäristön riskien ja työhy-

vinvoinnin arviointia. Arvioinnin kohteita ovat myös henkilöstön ammattitaito ja sitoutuminen, tilojen ja opetusvälineiden laatu, resurssien käyttö, kestävän kehityksen toteutuminen, koulutustarjonnan kehittyminen sekä koulutuksen vaikutus paikalliseen kulttuuriin, ympäröivään yhteiskuntaan ja oppilaiden elämään. Arvioinnissa ovat kohteesta riippuen mukana koulun koko henkilökunta, oppilaat ja/tai vanhemmat. Koulun ulkopuolisilta tahoilta pyydetään asiantuntijalausuntoja. Opetussuunnitelmaan tehdään tarpeen tullen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia muutoksia ja täsmennyksiä.

Kaiken arvioinnin tavoitteena on tukea koulutuksen kehittymistä. Arviointia voidaan tehdä eri menetelmillä: kyselyillä, keskustelemalla, toimintaa seuraamalla ja dokumentoimalla. Myös oppilastöiden näyttelyitä voidaan arvioida.

Uuden opetussuunnitelman käytäntöön siirtäminen on opetussuunnitelmatyön seuraava vaihe. Opetusta arvioidaan uuden opetussuunnitelman näkökulmasta. Pedagogisissa tapaamisissa pohditaan hyviä käytäntöjä opetuksen sisältöjen toteutukseen. Jatkuva opetuksen arviointi ja opettajien yhteinen pedagoginen kehittämistyö ovat edellytyksiä onnistumiselle.

Yhteistä pedagogista pohdintaa ja koulutusta tarvitaan myös kestävyysajattelun entistä tietoisempaan käsittelyyn opetuksessa. Hyviä olemassa olevia käytäntöjä tarkastellaan ja luodaan uusia niitä täydentämään.

3 Oppimiskäsitys, työtavat ja oppimisympäristö

3.1 Oppimiskäsitys ja työtavat

Oppimiskäsitys kuvailee sitä, miten kuvataidekoulussa opitaan. Se tarkoittaa erilaisia asioita, jotka vaikuttavat oppimiseen ja sitä, miten oppilaan ja opettajan ajatellaan toimivan opetustilanteissa. Mitä siis on kuvataiteen oppiminen? Ja missä sitä tapahtuu?

Oppiminen kuvataiteessa

Kuvataiteen opiskelu on ajatusten, tunteiden, havaintojen, toiveiden, muistojen ja tietojen saattamista näkyvään muotoon. Muoto annetaan erilaisten materiaalien ja tekniikoiden avulla. Vähitellen tässä prosessissa kehittyvät kuvallisen ilmaisun taidot. Oppimisprosessi on kokonaisvaltainen ilmiö, jossa henkinen toiminta ja luova tekeminen tapahtuvat samanaikaisesti. Prosessiin liittyy ongelmanratkaisua, tietoista havainnointia ja tiedollisen aineksen omaksumisen lisäksi tunnekokemuksia sekä mielikuvituksen ja fantasian yhdistymistä kuvalliseen ajatteluun. Oppimisprosessissa uudet taidot ja tiedot liitetään aiemmin opittuihin käsitteellisiin rakenteisiin ja opittua sovelletaan uusissa yhteyksissä.

Aktiivinen oppilas vuorovaikutuksessa muiden kanssa

Kuvataidekoulun opetuksessa otetaan huomioon eri ikäisten oppilaiden erilaiset kuvantekemisen motiivit ja kannustetaan oppilaita kertomaan ajatuksistaan, ideoistaan ja tavoitteistaan. Opettajan ja oppilaiden vuorovaikutus auttaa löytämään yhteiset tavoitteet, jotka ovat myös opetussuunnitelman tavoitteiden suuntaisia. Opetuksen suunnittelu toteutuu opettajan ja oppilaiden yhteisessä toiminnassa oppimisprosessin edetessä.

Opetuksessa tuetaan oppilaiden itsenäisyyttä oman teoksensa suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä rohkaistaan osallistumaan yhteiseen pohdintaan ja keskusteluun opetuksen teemojen/sisältöjen, oppilastöiden ja taideteosten tarkastelun yhteydessä. Oppilaita tuetaan löytämään omat vahvuutensa ja autetaan tulemaan tietoisiksi omasta oppimisestaan. Tämä kaikki vahvistaa heidän luontaista uteliaisuuttaan uusia asioita kohtaan, motivaatiotaan kuvataiteen opiskeluun ja vaikuttaa siten myös aktiivisuuteen opiskelijoina.

Kuvataidetta opiskellaan ryhmässä

Kuvataiteen opiskelu tapahtuu opintoryhmässä, jossa oppilaat tekevät omaa työtään samassa tilassa yhdessä toisten kanssa. Harjoitustyöt tehdään käytännössä aina muiden läsnäollessa. Ryhmässä toteutuu vertaisoppiminen, sillä myös toisten teoksia tarkastelemalla ja yhdessä keskustelemalla opitaan. Ajattelua ja mielikuvitusta avartaa, kun näkee samasta teemasta useita erilaisia ratkaisuja ja seuraa useita erilaisia työskentelytyylejä. Kuitenkin jokainen oppilas on samalla kahden oman teoksensa kanssa ja tarvitsee sen työstämiseen myös omaa rauhaa ja yksilöllistä ohjausta. Ryhmässä opiskelu edistää sosiaalisten suhteiden syntymistä, ja jossakin tapauksessa kuvataidekoulun opintoryhmä voi kehittää aivan oman toimintakulttuurinsa koulun sisälle.

Ryhmässä oppiminen vaatii sekä oppilailta että opettajilta muiden huomioonottamisen kykyä, kuuntelemisen taitoa, vuorovaikutustaitoja ja kykyä olla rohkeasti oma itsensä vertailukohtien läsnäollessa.

Aktiivinen opettaja

Opettaja on kannustaja, rohkaisija ja tukija, mutta myös provokaattori, joka yllyttää ajattelemaan itseenäisesti. Opettaja on oppimisen ohjaaja: hän luo opintoryhmään turvallisen ilmapiirin, rakentaa puitteet, tekee oppimisen mahdolliseksi oppilaiden tarpeita kuunnellen. Opettajan tehtävänä on saada oppilaiden ajatukset ja kiinnostuksen kohteet esille ja selvittää, mitä oppilaat tietävät jo entuudestaan ilmiöstä, jota tutkitaan. Opettaja avartaa oppilaiden maailmaa tuoden siihen kuvallisen kulttuurin moninaisuuden ja opettaa myös sen myötä erilaisuuden sietämistä ja ymmärtämistä. Opettaja toimii sillanrakentajana lasten ja nuorten arkielämän ja laajempien kokonaisuuksien (taide, kulttuurihistoria, kestävä kehitys jne.) välillä. Aktiivisen oppilaan rinnalla kulkee aktiivinen opettaja, jonka työ on luovaa ja tutkivaa; opettaja toimii opetuksen suunnittelijana, toteuttajana ja arvioijana. Hänen työhönsä vaikuttavat jatkuvasti oppilailta tulevat virikkeet, jotka suuntaavat pedagogista prosessia eteenpäin.

Opettajan rooliin kuvataidekouluyhteisössä kuuluu myös kokemusten, tietojen ja taitojen jakaminen työtovereiden kesken.

Oppimisen ilo ja huoleton ilmapiiri

Kuvataidekoulussa ajatellaan, että oppiminen kuvataiteen alueella tuottaa iloa ja tyydytystä. Kun oppilas kokee onnistuvansa, se vahvistaa hänen motivaatiotaan ja oppimisen kokeminen tuo suurimman tyydytyksen. Toisinaan oppiminen vaatii suuria ponnisteluja, vaivannäköä ja aikaa, mutta kuvataidekoulussa opitaan, että se kannattaa. Aito ilo kumpuaa onnistuneesta työstä ja vaikeuksien voittamisesta.

Oppimisen iloon vaikuttaa suuresti myös oppimisympäristö ja yhteenkuuluvuuden tunne opintoryhmässä. Oppimisen ilo tulee esiin silloinkin, kun oppilaan oma näkökulma saa ryhmän arvostuksen – tässä opettajalla on tärkeä rooli hänen nostaessaan esiin erilaisia näkökulmia ja ratkaisutapoja.

Taiteen tekeminen edellyttää henkistä vapautta ja sen kaltaista huolettomuutta, joka on verrattavissa leikkimiseen. Jotta voisi oppia, on uskallettava kokeilla ja leikkiä ja välillä epäonnistuaakin. Oppimisen leikinomaisuudella tavoitellaan vapautunutta tunnelmaa, jossa jännittäminen ja epäonnistumisen pelko eivät viihdy.

Harjoittelun merkitys

Kuvataiteen opinnoissa harjoittelulla on suuri merkitys. Harjoittelu tarkoittaa sekä kuvataiteen teknikkoiden ja ilmaisukeinojen että tiettyjen teemojen ja ilmiöiden käsittelyä aika ajoin uudelleen eli opetus tapahtuu sykleittäin. Näin oppilailla on mahdollisuus harjoitella perusasioita kerta kerralta syventäen osaamistaan ja ymmärrystään.

Harjoittelu, kertaaminen ja syventäminen koskevat kaikkea opintojen aikana tapahtuvaa toimintaa: havaintojen tekemistä, työskentelyä eri materiaaleilla ja tekniikoilla, käsitteiden muodostusta, historian opiskelua jne. Myös ryhmässä toimiminen vaatii harjoittelua.

Harjoittelemisen avulla saavutettu taito mahdollistaa ideoiden toteuttamisen, ja päinvastoin myös harjoittelu tuottaa uusia ideoita.

3.2 Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöjä ovat ne tilat ja paikat, joissa opiskelu tapahtuu.

Kuvataidekoulun käyttämät tilat ovat toimivia ja käyttötarkoitukseen soveltuvia sekä turvallisia. Opetus järjestetään pääosin vain kuvataidekoulun käytössä olevissa tiloissa. Tilat on varustettu taiteen opetukseen soveltuviksi ja ne ovat muunneltavissa eri taiteenalojen erityisvaatimukset huomioiden. Osa kuvataidekoulun tiloista on yhteiskäytössä jonkun muun toimijan kanssa.

Monipuolisten oppimisympäristöjen tarkoituksena on tukea oppilaiden kasvua ja innostaa heitä oppimiseen. Ne myös tarjoavat osaltaan oppilaalle mahdollisuuden onnistumiseen ja osaamisen kokemuksiin. Tavoitteena on, että oppimisympäristöissä kuvataiteelle ominainen pitkäjänteinen työskentely on mahdollista sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Tavoitteena on myös luoda edellytyksiä taiteiden välisen osaamisen kehittämiseen. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017)

Opetuspisteiden toiminnallisuuden ja turvallisuuden lisäksi niiden saavutettavuus on tärkeää. Siksi opetusta pyritään tarjoamaan eri puolilla Espoota mahdollisimman lähellä oppilaita julkisten kulkuyhteyksien varrella.

Kuvataidekoulun oppimisympäristönä toimii myös opetuspisteen lähiympäristö – niin luonnonympäristö kuin rakennettu ympäristökin. Opetustilat laajenevat tarpeen mukaan museoihin ja kulttuurikohteisiin tai mahdollisten yhteistyökumppaneiden tiloihin silloin, kun se opetuksen kannalta on tarkoituksenmukaista.

4 Opetuksen rakenne ja laajuus

Espoon kuvataidekoulussa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opinnot muodostuvat kuvataiteen perusopinnoista ja syventävistä opinnoista sekä varhaisiän kuvataidekasvatuksesta. Laajan oppimäärän laskennallinen laajuus on yhteensä 1300 tuntia, josta perusopinnojen laskennallinen laajuus on 800 tuntia ja syventävien opintojen 500 tuntia. Varhaisiän kuvataidekasvatuksen laajuus on 68 tuntia. Oppitunti kaikissa opintokokonaisuuksissa on 45 minuutin pituinen.

4.1 Kuvataiteen esikoulu

Espoon kuvataidekoulussa varhaisiän kuvataidekasvatus 5–6-vuotiaille lapsille järjestetään kuvataiteen esikoulu -nimisenä opintokokonaisuutena, jonka kesto on 68 oppituntia / opintovuosi.

OPINTOKOKONAIKUUS 0 Kuvataiteen esikoulu	Ikäryhmä	Oppitunnit / viikko	Oppitunnit / opintovuosi
• 1 opintovuosi	5–6 v	2	68
	opintovuosi yhteensä:		68

4.2 Kuvataiteen perusopinnot, opintokokonaisuudet 1-3

Kuvataiteen perusopintojen laskennallinen laajuus on yhteensä 800 tuntia. Opintovuoden pituus on 34 opintoviikkoa. Oppitunnin pituus on 45 minuuttia.

Opintokokonaisuus 1, Perusryhmät

Kuvataiteen perusopinnot 7–11-vuotiaille muodostavat perusopintojen ensimmäisen opintokokonaisuuden, joka jakautuu viidelle opintovuodelle.

Opintokokonaisuuteen on mahdollista sisällyttää eri pituisia opintojaksoja, projekteja ja teemakokonaisuuksia kuvataidekoulun vuosittaisen opintosuunnitelman mukaan.

OPINTOKOKONAISUUS 1 Perusryhmät	Ikäryhmä	Oppitunnit / viikko	Oppitunnit / opintovuosi
• 5 opintovuotta	7 v	2	68
	8 v	2	68
	9 v	2	68
	10 v	2	68
	11 v	3	102
	5 opintovuotta yhteensä:		

Opintokokonaisuus 2, Jaksoryhmät

Jaksoryhmät muodostavat opintojen toisen opintokokonaisuuden. Opintokokonaisuus 2 järjestetään siten, että oppilaalla on kaksi lukukauden pituisia eri kuvataiteenalojen jaksoa/opintovuosi kahden opintovuoden aikana. Näin oppilas saa mahdollisuuden opiskella yhteensä neljää erilaista jaksoa. Jakso-opintojen taiteenalat päätetään opintovuosittain.

Opintokokonaisuuteen on mahdollista sisällyttää eri pituisia opintojaksoja, projekteja ja teemakokonaisuuksia kuvataidekoulun vuosittaisen opintosuunnitelman mukaan.

OPINTOKOKONAISUUS 2 Jaksoryhmät	Ikäryhmä	Oppitunnit / viikko	Oppitunnit / opintovuosi
• 2 opintovuotta: 4 x lukukauden kestävä kokonaisuus	12 v	3	102
	13 v	3	102
	2 opintovuotta yhteensä:		

Opintokokonaisuus 3, Perustyöpajat

Kuvataiteen perustyöpajat muodostavat opintojen kolmannen opintokokonaisuuden. Opintokokonaisuus 3 järjestetään siten, että oppilas valitsee itselleen koko opintovuodeksi kuvataiteenalan työpajan. Oppilas voi opiskella samassa työpajassa opintokokonaisuuteen kuuluvat kaksi vuotta tai vaihtaa työpajaa ensimmäisen vuoden jälkeen.

Opintokokonaisuuteen on mahdollista sisällyttää eri pituisia opintojaksoja, projekteja ja teemakokonaisuuksia kuvataidekoulun vuosittaisen opintosuunnitelman mukaan.

OPINTOKOKONAISUUS 3 Perustyöpajat	Ikäryhmä	Oppitunnit / viikko	Oppitunnit / opintovuosi
• 2 opintovuotta	14 v	3-4 työpajasta riippuen	102–136
	15 v	3-4 työpajasta riippuen	102–136
	2 opintovuotta yhteensä:		204–272

Kuvataiteen perusopetuksen opintokokonaisuudet 1, 2 ja 3 muodostavat yhdessä 800 oppituntia, kun laskennallisesta laajuudesta puuttuvat 18 tuntia suoritetaan kotitehtävinä, oman oppimisen dokumentointina, näyttelykäynteinä, visuaalisen kulttuurin tuntemuksen opintoina tai jollakin muulla koulun määrittelemällä tavalla.

4.3 Kuvataiteen syventävät opinnot

Kuvataiteen syventävien opintojen laskennallinen laajuus on 500 tuntia. Opintovuoden pituus on 34 opintoviikkoa. Oppitunnin pituus on 45 minuuttia.

Opintokokonaisuus 4, Syventävät työpajat

Kuvataiteen syventävät opinnot muodostavat opintojen neljännen opintokokonaisuuden. Syventävät opinnot järjestetään siten, että perusopintojen jälkeen oppilaat valitsevat oman kiinnostuksensa mukaisen syventymiskohteen eli työpajan. Oppilas voi opiskella valitsemassaan samassa työpajassa useamman vuoden pituisen opintokokonaisuuden peräkkäin tai halutessaan vaihtaa työpajaa vuosittain. Suositeltavaa kuitenkin on kahden vuoden opiskelu samassa työpajassa taiteenalan opiskelun syventämiseksi. Oppilas voi myös opiskella samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työpajassa opintovuoden aikana.

Syventäviin opintoihin on mahdollista sisällyttää eri pituisia opintojaksoja, projekteja ja teemakokonaisuuksia kuvataidekoulun vuosisuunnitelman mukaisesti.

Syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö, joka toteutetaan opintovuoden aikana oppilaan valitsemassa työpajassa.

OPINTOKOKONAISUUS 4 Syventävät työpajat	Ikäryhmä	Oppitunnit / viikko	Oppitunnit / opintovuosi
<ul style="list-style-type: none"> 4–5 opintovuotta Lopputyö, sisältyy syventäviin opintoihin 	16 v	3–4 työpajasta riippuen	102–136
	17 v		102–136
	18 v		102–136
	19 v		102–136
	20 v		102–136
5 opintovuotta yhteensä:			500

5 Opetuksen tavoitteet ja sisällöt

Tässä luvussa käsitellään kunkin opintokokonaisuuden tavoitteita ja sisältöjä siten, että opintojen etenevyys ja sisältöjen luonne käyvät ilmi. Lähtökohtana opetuksen sisältöjen jäsentämiselle on niiden simultaaninen luonne eli ne ovat samanaikaisesti olemassa opetustilanteissa ja ne kietoutuvat yhteen. Sisältöjen luonteesta johtuen myös tavoitteet ovat samanaikaisia. Oleellista on myös ymmärtää opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden kertautuminen opintojen edetessä.

Opetuksen sisällöt

Kuvataiteen opintokokonaisuuksien yhteistä sisältöä on ihmisen suhde luontoon ja kulttuuriin, mitä tarkastellaan taiteen keinoin. Kuvataide ja sen ilmaisukieli ovat opetuksen keskiössä. Kestävä kehitys ja sen monet erilaiset ilmenemismuodot kuuluvat myös jokaisen opintokokonaisuuden sisältöihin. Ne voivat liittyä mm. kestävään elämäntapaan, jolloin päämääränä on tukea lasten ja nuorten kasvamista vastuulliseksi kansalaisiksi.

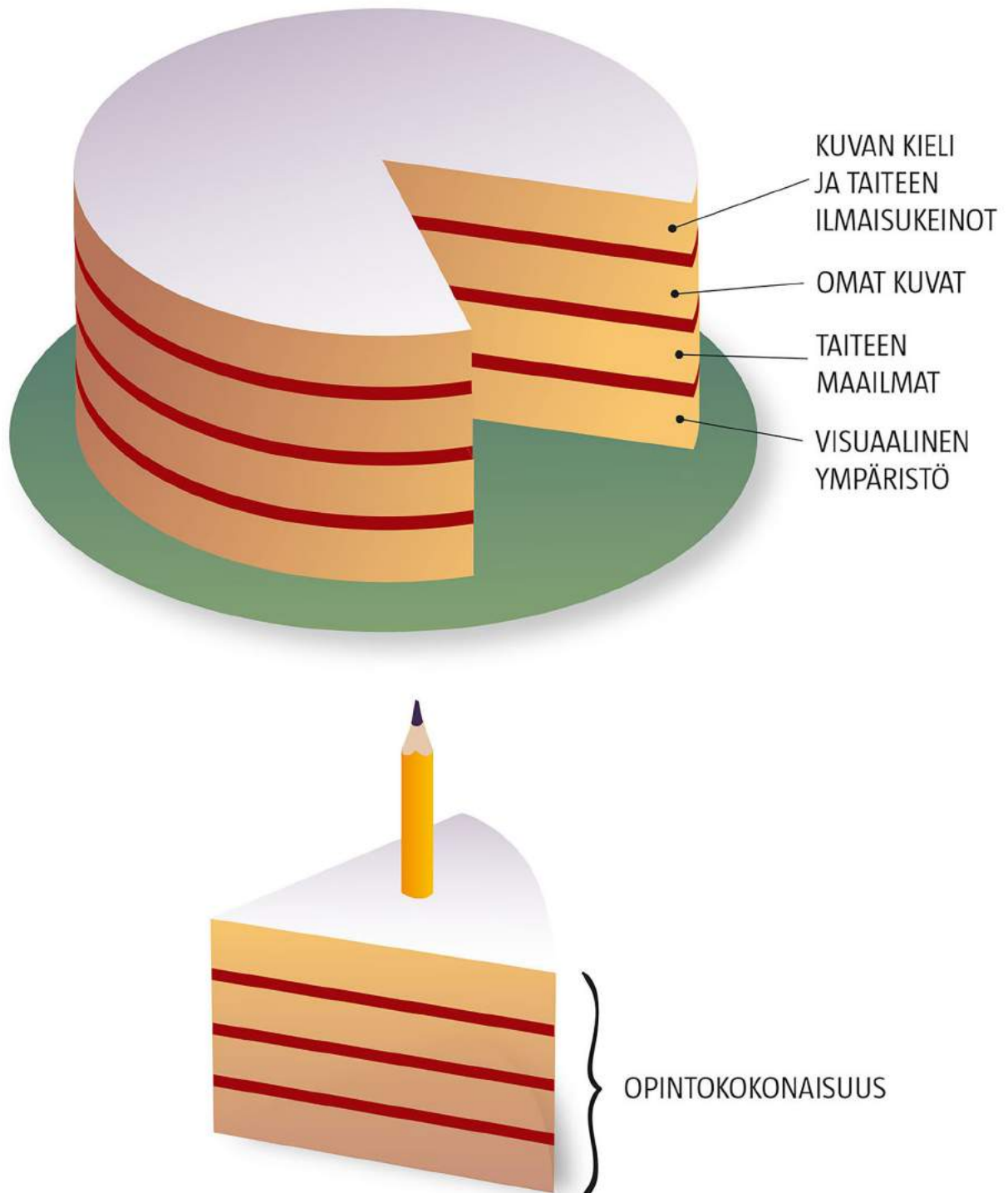
Opetussuunnitelman perusteiden mukaan sisältöalueita ovat:

- Kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot
- Omat kuvat eli oppilaalle merkityksellinen kuvakulttuuri
- Taiteen maailmat
- Visuaalinen ympäristö (luonto, arkkitehtuuri, muotoilu, kuvallinen viestintä)

Lähtökohtana opetuksen sisältöjen jäsentämiselle on niiden simultaaninen luonne eli **samanaikaisuus**. Yhdessä opiskelutilanteessa on aina useampia tasoja ja näkökulmia. Esimerkiksi kuvataiteen peruskäsitteitä kuten väriä, muotoa tai valoa ei voida tarkastella erillisinä ilmiöinä, riippumattomina muista kuvassa vaikuttavista tekijöistä. Oleellista opetuksessa on eri käsitteiden, ilmiöiden ja tekijöiden suhteiden tutkiminen. Miten ne vaikuttavat toisiinsa? Mitä tapahtuu, jos yhtä kuvassa vaikuttavaa tekijää muutetaan? Mitkä ilmiöt ovat riippuvuussuhteessa toisiinsa? Ymmärretäänkö kuva eri tavalla, kun tarkastelutapaa vaihdetaan? Miten kuvan sisältö muuttuu, kun tekotapa vaihtuu? Miten eri asioita on käsitelty taiteessa eri aikoina?

Opetuksen eri sisältöalueita käsitellään jokaisessa opintokokonaisuudessa, ne **kertautuvat vuodesta toiseen** siten, että tiedollinen aines syvenee ja laajenee ja ilmaisutaidot kehittyvät. Esimerkiksi väriopin

ilmiötä käsitellään vuodesta toiseen kerta kerralta syventäen ja laajentaen tarkastelutapaa. Pienten lasten opetuksessa lähestymistapa on elämyksiin ja omiin kokeiluihin perustuva, kun taas vanhemmat oppilaat voivat ottaa mukaan esim. taidehistoriallisen, luonnontieteellisen ja psykologisen näkökulman. Väriopin ilmiöt voivat myös liittyä jonkin laajemman teeman käsittelyyn yhtenä näkökulmana muiden joukossa.

KUVA: OPETUKSEN SISÄLLÖT

JOKAINEN OPINTOKOKONAISUUS SISÄLTÄÄ JOTAKIN
KAIKISTA SISÄLTÖALUEISTA

Opetuksen tavoitteet

Kuvataiteen opinnoissa tavoitteena on oppilaan kuvataiteellisen ajattelun ja ilmaisun kehittäminen. Tähän pyritään käsittelemällä opetuksen sisältöjä pitkäjänteisesti opintokonaisuuksien mukaan edeten. Kuvataiteen parissa toimiessaan oppilaalle muotoutuu ja kehittyy omakohtainen taidesuhde ja suhde visuaaliseen ympäristöön.

Tavoitteiden jäsentämisen lähtökohtana on käsitys tavoitteiden samanaikaisuudesta. Opetustilanteessa pyritään monenlaisiin tavoitteisiin samanaikaisesti ja saman opintokerran aikana tapahtuu monenlaista toimintaa. Esimerkiksi tutustutaan uusiin käsitteisiin havainnoimalla, kokeillaan tekniikkaa, harjoitellaan ryhmässä toimimista, keskustellaan kuvista jne. Joitakin tavoitteita on helpompi määritellä ja niiden toteutumista voi arvioida, toisten saavuttamisesta ei ehkä koskaan voida saada varmaa näyttöä. Oppilaan arvioinnin perustana on kuitenkin aina tavoitteiden toteutumisen arviointi.

Taidesuhde

- Tavoitteena on oppilaan omakohtaisen taidesuhteen syntyminen. Taidesuhde kehittyy ja syvenee opintojen edetessä. Sen syntymiseen vaikuttavat kaikki opintojen erilaiset sisältöalueet ja opintokonaisuudet. Taidekäsitteiden avartuminen tapahtuu vähitellen oppilaan tutustuessa itselleen uusiin taiteen ilmiöihin.
- Tavoitteena on tutustuttaa ja perehdyttää oppilas erilaisiin materiaaleihin ja työvälineisiin, taiteellisiin prosesseihin ja taiteiden välisiin työskentelytapoihin ottaen huomioon kestävän kehityksen periaatteet.

Visuaalinen lukutaito

- Tavoitteena on kehittää oppilaan kykyä ymmärtää ja tulkita kuvallista kulttuuria ja ympäristöä. Ymmärtämisen edellytyksenä on tietoisien havainnoinnin osaaminen, kuvan kielen ja ympäristöön liittyvien käsitteiden ja ilmiöiden tuntemus sekä taidehistorian ja nykytaiteen tuntemus. Opetuksessa kannustetaan oppilasta osallistumaan keskusteluun, perustelevaan tulkintoihin, kuuntelemaan ja arvostamaan toisten näkemyksiä.

Osallisuus ja vaikuttaminen

- Tavoitteena on oppilaan arvomaailman kehittyminen siten, että hän tuntee ja osaa ottaa huomioon esteettisiä, ekologisia ja eettisiä periaatteita omassa toiminnassaan kasvaessaan vastuulliseksi kansalaiseksi. Tavoitteena on ekososiaalinen sivistys, jossa tärkeitä ovat kestävyyden eri puolet; ekologinen, kulttuurinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys.
- Tavoitteena on kehittää oppilaan kriittistä ajattelua ja rakentavan kyseenalaistamisen asennetta, jotta hän pystyisi itsenäisesti rakentamaan maailmankuvaansa. Monilukutaito tukee oppilaan ajattelun kehittymistä ja oppimisen taitoja.
- Tavoitteena on oppilaan sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehittyminen, mikä tarkoittaa ryhmässä toimimisen osaamista, toisten kuuntelemista ja huomioon ottamista, mutta myös oman näkemyksen kertomista toisille. Ryhmäopetuksessa korostuu toiminnan yhteisöllinen luonne. Hyvät vuorovaikutustaidot ovat tarpeen myös kun taidetta käytetään vaikuttamisen ja osallistumisen välineenä.

Opinnot etenevät tasolta toiselle

Opintojen edetessä tietojen, ilmaisutaitojen ja asenteiden kehittyessä, opinnot vaikuttavat myös persoonallisuuden eri puolien kehittymiseen.

- *Oppilaan itsenäisyys kasvaa.* Edetessään opinnoissaan opintokokonaisuuksiin 3 ja 4, oppilaan valinnanmahdollisuudet lisääntyvät, mutta jo aiemminkin opetukseen sisältyy tehtäviä, jotka edellyttävät itsenäisiä valintoja ja päätöksiä. Oppilaat myös oppivat asettamaan omia tavoitteitaan tehtäville opintovuosien edetessä.
- *Oppilaan tietoisuus omasta oppimisestaan ja osaamisestaan lisääntyy.* Vuodesta toiseen jatkuva kuva-

taiteen opiskelu sisältää itsearviointia eri muodoissa, mikä edistää tietoisuutta omasta oppimisesta ja siten myös antaa valmiuksia taiteesta nauttimiseen.

- *Oppilaan pitkäjänteisyys lisääntyy.* Opintokertoihin ja tehtäviin käytettävissä oleva aika pitenee opintojen edetessä. Se edellyttää oppilailta hyvää keskittymiskykyä ja pitkäjänteisyyttä.

Varhaisiän kuvataidekasvatus	Perusopinnot			Syventävät opinnot
Kuvataiteen esikoulu	Opinto-kokonaisuus 1 eli vuosittain etenevät perusryhmät	Opinto-kokonaisuus 2 eli jaksoryhmät	Opinto-kokonaisuus 3 eli perustyöpajat	Opinto-kokonaisuus 4 eli syventävät opinnot ja lopputyö
tutustutaan	tutustutaan ja perehdytään	perehdytään	perehdytään ja syvennetään	syvennetään ja sovelletaan

harjoitellaan, havaitaan, opitaan, jaetaan

Pitkäjänteisyys kasvaa (yhteen kokonaisuuteen käytetty aika pitenee)

Tietoisuus omasta oppimisesta ja osaamisesta kasvaa

Itsenäisyys ja vastuu kasvaa

Taidekäsitys avartuu ja taidetietous kasvaa

Taidot lisääntyvät

Omakehtainen elävä taidesuhde kehittyä ja syvenee

5.1 Varhaisiän kuvataidekasvatus eli kuvataiteen esikoulu, tavoitteet ja sisällöt

Kuvataiteen esikoulua käyvät 5–6-vuotiaat oppilaat. Opintokokonaisuus on yhden vuoden pituinen.

Tavoitteet

Kuvataiteen esikoulussa luodaan pohjaa myöhemmille opinnoille. Tavoitteena on lasten luontaisen uteliaisuuden ja aktiivisuuden vahvistaminen. Tavoitteena on tukea lasten kykyä tehdä monipuolisia ha-

vainoja lähiympäristöstä (luonnonympäristö, rakennettu ympäristö ja esineympäristö) eri aistien avulla. Tavoitteena on mielikuvituksen kehittäminen ja tutustuminen kuvalliseen ilmaisukieleen harjoittelemalla erilaisia perustekniikoita, kokeilemalla materiaaleja ja tarkastelemalla taideteoksia, median kuvia ja muuta kuvallista kulttuuria. Kuvataiteen esikoulu tukee myös oppilaan ryhmässä toimimisen taitoja, puheilmiasua, keskustelutaitoja ja tunneilmaisun taitoja.

Sisällöt

Kuvataiteen esikoulussa kuvataidetta, muita taiteenaloja ja ympäröivää maailmaa tarkastellaan lapsille läheisistä näkökulmista. Opetuksen sisältöalueita ovat:

Kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot

Leikinomaisesti ja itse kokeilemalla tarkastellaan kuvallisen kielen käsitteitä ja ilmiöitä. Tutustutaan kaksi- ja kolmiulotteisiin tekniikoihin ja opetellaan välinehuollon aakkoset.

Omat kuvat

Opetuksessa tarkastellaan lastenkulttuurin teoksia, lapsille läheisiä ja tuttuja muita kuvia ja lasten omia teoksia. Tehtävien suunnittelussa huomioidaan lasten kokemusmaailma.

Taiteen maailmat

Tutustutaan kuvataiteen teoksiin: esittävään ja ei-esittävään taiteeseen, vanhaan ja nykytaiteeseen. Opinnot käydään museoihin, näyttelyihin ja muihin kulttuurikohteisiin kuuluvat opetukseen.

Visuaalinen ympäristö

Tutustutaan rakennettuun ja esineympäristöön sekä luontoon harjoitellen esteettistä havainnointia ja kestävien arvojen mukaista tarkastelua. Käsitellään lasten mediaympäristöä.

5.2 Perusopintojen tavoitteet ja sisällöt

Oppilaat saavat yhdeksän vuotta kestävien opintojen aikana perusvalmiudet kuvailmaisuun ja taiteen tarkasteluun erilaisista näkökulmista. Oppilaan kuvataiteellista ajattelua kehitetään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Sen seurauksena oppilaalle muodostuu kehittyvä ja elävä oma taidesuhde. Kulttuurisen historian tunteminen taiteen kautta antaa perspektiiviä tekemiselle ja rakentaa oppilaan identiteettiä.

Perusopintojen opintokokonaisuudet 1-3 ovat perusryhmät, jaksoryhmät ja perustyöpajat.

Perusopinnoissa toistuvat samat tavoitteet ja sisältöalueet eri vuosina. Opintojen edetessä syvennetään ja laajennetaan kuvailmaisun käsitteitä ja toteutustapoja. Opintovuosittain vaihtelevat koko koulun yhteiset teemat ja erilaiset inspiraationlähteet vaikuttavat sisältöjen painotukseen, joten opintovuodet muodostuvat teemoiltaan keskenään erilaisiksi ja sisällöltään monipuolisiksi. Tutustumisen kohteena ovat kuvataiteen eri osa-alueet, historia ja nykytaide sekä kuvallinen mediamaailma, esineympäristö, rakennettu ympäristö ja luonnonympäristö. Tavoitteena on myös tottuminen vähitellen yhä pitkäjänteisempään ja itsenäisempään työskentelyyn.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaiset tavoitealueet koko kuvataiteen perusopetukselle ovat taidesuhde, visuaalinen lukutaito, osallisuus ja vaikuttaminen.

Opintokokonaisuus 1, perusryhmät

Perusryhmien opinnot etenevät opintovuosittain. Opinnot kestävät viisi opintovuotta. Oppilaat ovat 7–11-vuotiaita.

Tavoitteet

Perusryhmissä oppilaan kuvallinen ajattelu ja mielikuvitus kehittyvät. Oppilas oppii käyttämään erilaisia kuvallisia ilmaisukeinoja. Hän pystyy opintojen edetessä tekemään omaa ajatteluaan näkyväksi kuvataiteen keinoin ja harjoittelee kriittistä ajattelua myös suhteessa mediaan. Opetuksessa tutkitaan ihmisenä olemista, luontoa ja kulttuuria taiteen keinoin. Kuvataidetta lähestytään henkilökohtaisten, yhteisöllisten ja kulttuuristen merkitysten kantajana, välittäjänä ja purkajana. Oppimisessa huomioidaan leikki, mielikuvitus, havaitseminen, harjoittelu, elämyksellisyys ja moniaistisuus keinoina tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sisällöt

Kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot

Opinnoissa tutustutaan kuvallisen kielen peruskäsitteisiin ja ilmiöihin ja harjoitellaan niitä. Tietoista havainnointia harjoitellaan tarkastelemalla taidetta, ympäristöä ja median kuvamaailmaa. Samalla opitaan keskustelemaan kuvista ja jakamaan ryhmässä tehtyä ja nähtyä. Opitaan myös antamaan ja saamaan palautetta työskentelystä. Yhdessä tekemisen opettaminen ja osallisuuden ohjaaminen ryhmissä lisää sosiaalista kestävyyttä.

Taiteellisen ilmaisun tapoja opiskellaan monipuolisten työtapojen, materiaalien ja välineiden avulla. Materiaalien ja välineiden tuntemus antaa pohjan turvalliselle ja kestäväälle työskentelylle. Työtavat ja välineet valitaan oppilasryhmän ikävaihe, kokoonpano, haasteet, tarpeet ja taidot huomioiden. Kokemukset materiaaleista ja erilaisista työtavoista ovat perusta tuleville omien työtapojen ja materiaalien valinnoille.

Omat kuvat

Oppilaan oma elinpiiri on mukana myös kuvataidekoulussa. Se näkyy kuvissa ja kuvakulttuureissa. Arjen kuvasto ja omat kuvat ovat osa opetusta. Kuviin ja taiteen maailmaan tutustuminen, omien kuvien yhteinen tarkastelu ja keskustelu lisäävät oppilaan tietoisuutta erilaisista kulttuureista ja historiasta ja näiden suhteesta omiin kuviin. Jokaisen oma kulttuuriperintö nähdään myös taustana tekemiselle. Opetuksessa pyritään laajentamaan tietoisuutta erilaisista kuvakulttuureista, mikä auttaa ymmärtämään eri kulttuureja laajemminkin.

Taiteen maailmat

Oppilaalle pyritään antamaan perusvalmiudet taideteosten tarkasteluun ja tulkintaan.

Taiteen tarkastelua harjoitellaan eri ikäryhmillä eri tavoin. Taidetta voidaan tarkastella erilaisista näkökulmista esim. historian avulla, tekotavan avulla, kuvallisen käsitteistön tai tarinan avulla. Taiteeseen tutustutaan sekä kuvien että alkuperäisten taideteosten äärellä vieraillemalla museoissa ja näyttelyissä. Taidetta tarkasteltaessa historiallisesta näkökulmasta teosten analysointi asettaa taiteen osaksi omaa aikaansa ja maailmaansa sekä luo pohjaa taiteen arvottamiselle.

Visuaalinen ympäristö

Oppilaan luontosuhdetta tuetaan ja häntä ohjataan ympäristöstä huolehtimiseen. Rakennettua ja esiinympäristöä käsitellään myös arkkitehtuurin ja muotoilun avulla kestävyysnäkökulmat huomioiden.

Mediamaailman muutos on nopeaa. Oppilaat käyttävät medioiden sisältöjä aktiivisesti ja tuottavat sisältöä muiden näkyville entistä enemmän. Opetuksessa otetaan tämä huomioon ja opastetaan oppilasta itsenäiseksi, kriittiseksi median käyttäjäksi.

Opintokokonaisuus 2, Jaksoryhmät

Jaksoryhmien opinnot kestävät kaksi opintovuotta. Oppilaat ovat 12–13-vuotiaita. Opintokokonaisuuteen kuuluu neljä erilaista jaksoa, joiden sisällöstä päätetään vuosittain koulun työsuunnitelmassa.

Tavoitteet

Jaksoryhmien tavoitteena on syventää oppilaiden tietoja ja taitoja suhteessa aikaisempiin opintoihin

ensimmäisessä opintokokonaisuudessa. Jaksoryhmissä oppilaat tutustuvat erilaisiin kuvataiteen aloihin syventyen kuhunkin puolen vuoden ajan. Tavoitteena on kasvattaa pitkäjänteisyyttä, laajentaa ja monipuolistaa oppilaiden taidekäsitystä ja tarjota erilaisia näkökulmia kuvallisen kulttuurin ja ympäristön tarkasteluun kullekin kuvataiteenalalle ominaisilla ilmaisutavoilla.

Jakso-opetuksessa kannustetaan oppilaita kokeilemaan ennakkoluulottomasti erilaisia ilmaisumuotoja, myös oman mukavuusalueensa ulkopuolella. Opetuksessa tuetaan oppilaiden omien ideoiden kehittelyä ja omaperäistä toteuttamista.

Sisällöt

Kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot

Kukin jakso käsittelee kuvallisen kielen perusasioita, käsitteitä ja ilmiöitä, jotka ovat yhteisiä kaikille kuvataiteenaloille. Sen lisäksi opiskellaan eri taiteenaloille ominaisia käsitteitä, ilmiöitä ja tekniikoita sekä perehdytään materiaaleihin ja työvälineisiin. Taiteen äärellä harjoitellaan taideteosten ja muun kuva-aineiston tulkintaa yhdessä keskustelemalla.

Omat kuvat

Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä kuvia ja niiden suhdetta muuhun kuvalliseen kulttuuriin. Opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja omasta arjesta, ympäröivästä maailmasta ja pohditaan yhdessä oppilaiden omien ideoiden toteutustapoja jakson edustaman kuvataiteenalan näkökulmasta. Oppilaiden omat harrastukset voivat olla lähtökohtana harjoitustehtävien aiheiden suunnittelussa.

Taiteen maailmat

Kukin jakso käsittelee edustamansa kuvataiteenalan historiaa ja nykyisyyttä – näkökulmat voivat olla paikallisia, valtakunnallisia tai kansainvälisiä. Kukin jakso tutustuttaa ao. kuvataiteenalan ammattilaisen työhön – esim. missä kaikkialla valokuvaaja voi työskennellä?

Visuaalinen ympäristö

Jakso-opetuksessa ympäristöä (luonto, rakennettu ympäristö, esineympäristö, mediaympäristö, visuaaliset osakulttuurit) käsitellään ao. kuvataiteenalan näkökulmasta ottaen huomioon esteettisen arvottamisen lisäksi ekologinen ja eettinen lähestymistapa.

Opintokokonaisuus 3, Perustyöpajat

Opinnot kestävät kaksi opintovuotta. Oppilaat ovat 14–15-vuotiaita.

Oppilaat siirtyvät perus- ja jaksoryhmien jälkeen perustyöpajoihin 14-vuotiaina. Tuolloin he valitsevat itselleen työpajan. Työpajoissa perehdytään ja syvennytään eri taiteenalojen työskentelytapoihin ja ilmaisullisiin ominaisuuksiin. Työpajoja tarjotaan valittavaksi kuvataidekoulun vuosittaisen suunnitelman mukaan. Työpajat, joihin on riittävästi osallistujia, voidaan toteuttaa. Jokaisella työpajalla on yleiset tavoitteet ja tarkemmat omat taiteenalakohtaiset tavoitteet ja sisällöt, jotka esitellään työpajaoppaassa. Oppilas voi halutessaan osallistua samanaikaisesti useampaan kuin yhteen työpajaan lukuvuoden aikana. Työpajaa voi vaihtaa ensimmäisen vuoden jälkeen tai opintoja voi jatkaa samassa työpajassa.

Kaikille perustyöpajoille yhteisenä tavoitteena on oppilaan osaamisen kehittäminen kohti itsenäistä ja omaehtoista yhä tavoitteellisempaa työskentelyä. Itsenäisten tehtävien avulla oppilaan oma kuvailmaisuus vahvistuu ja taidot harjaantuvat. Oppilasta kannustetaan kriittiseen ajatteluun ja kantaottavuuteen.

Perustyöpajoissa harjoitellaan myös oman oppimisen reflektointia (portfoliotyöskentely). Työpajaopinnoissa on mahdollisuus tutustua kuvataiteen ja muiden visuaalisten alojen ammattilaisten työhön. Mate-

riaalit ja tekniikat valitaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.

Sisällöt

Kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot

Perusopintojen työpajassa oppilas perehtyy ja syventyy valitsemansa taiteenalan materiaaleihin, työtapoihin ja ilmaisullisiin mahdollisuuksiin. Oppilasta ohjataan materiaalien tarkoituksenmukaiseen, turvalliseen ja kestäväan käyttöön. Työskentelyssä ylläpidetään leikillisyyttä ja mielikuvituksen käyttöä. Oppilas on entistä tietoisempi omista vahvuuksistaan ja haasteistaan ja häntä ohjataan itsenäisempään kuvailumaisuun.

Omat kuvat

Oppilaat pääsevät toteuttamaan omaa kuvailmaisuaan entistä enemmän ja löytävät uusia ulottuvuuksia kuvan tekemiseen. Samalla tietoisuus omien kuvien yhteydestä ympäröivään maailmaan vahvistuu ja auttaa oppilasta kiinnittämään oman tekemisensä osaksi nykyistä kulttuuria. Se myös antaa keinoja vaikuttamiseen ja osallistumiseen.

Taiteen maailmat

Perehdytään valitun taiteenalan historiaan sekä sen sosiaalisiin ja yhteiskunnallisiin merkityksiin. Tietämys eri kulttuureista lisää keskinäistä ymmärrystä ja arvostusta. Oppilaille järjestetään yhdessä syventävien työpajojen kanssa visuaalisen kulttuurin luentoja.

Visuaalinen ympäristö

Ympäristöjen visuaalisia merkityksiä havainnoidaan oman taiteenalan näkökulmasta.

5.3 Syventävien opintojen tavoitteet ja sisällöt

Syventävät opinnot rakentuvat perusopintojen aikana opitun jatkoksi. Syventäviä opintoja opiskellaan vapaasti valittavissa työpajoissa ja opinnot sisältävät lopputyön. Opinnoissa kertautuvat samat tavoitteet ja sisältöalueet kuin perusopinnoissa ja opintojen edetessä syvennetään ja laajennetaan kuvailmaisun käsitteitä ja toteutustapoja.

Opintokokonaisuus 4, Syventävät työpajat

Syventävien opintojen kesto on noin viisi opintovuotta. Oppilaat ovat 16–20-vuotiaita.

Oppilaat valitsevat lukuvuosittain itselleen työpajan. Työpajoja tarjotaan valittavaksi kuvataidekoulun vuosittaisen suunnitelman mukaan. Oppilas voi halutessaan osallistua samanaikaisesti useampaan kuin yhteen työpajaan lukuvuoden aikana. Oppilaille suositellaan opiskelua samassa työpajassa vähintään kahden vuoden ajan. Työpajassa käytettävät materiaalit ja tekniikat valitaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.

Kullekin työpajalle laaditaan vuosittain tarkemmat tavoitteet ja sisällöt, jotka perustuvat yleisiin tavoitteisiin ja sisältöihin. Ne on kirjattu opintovuosittain julkaistavaan työpajaoppaaseen, jossa esitellään valittavissa olevat työpajat. Suunnitelmassa otetaan huomioon työpajan omat erityispiirteet, taiteenala, opintojen kesto ja työpajassa opiskelevien oppilaiden opintojen vaihe.

Tavoitteet

Syventävien opintojen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kykyä aiempaa itsenäisempään ja pitkäjänteisempään työskentelyyn, jolloin vastuu omasta työstä kasvaa ja vapaus omiin ratkaisuihin lisääntyy. Opin-

tojen aikana oppilaat syventävät ja soveltavat aiemmin oppimaansa ja pystyvät hyödyntämään kullekin taiteenalalle ominaisia työskentelytapoja, tekniikoita ja mahdollisuuksia omassa ilmaisussaan. Oppilaita ohjataan asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja valitsemaan ideoidensa toteuttamiselle parhaat materiaalit ja työtavat. Omien projektien tekemisen kautta kuvailmaisuus vahvistuu. Opintojen aikana oppilaat seuraavat omaa työskentelyään ja oppimistaan ja tekevät sitä näkyväksi portfolio- ja luonnoskirjatyöskentelyn avulla.

Opetussuunnitelman valtakunnallisten perusteiden mukaan syventävien opintojen tavoitteena on kannustaa oppilasta osallistumaan ja vaikuttamaan omaan elinympäristöönsä ja yhteiskuntaan.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaiset tavoitealueet kuvataiteen syventäville opinnoille ovat taidesuhde, visuaalinen lukutaito, osallisuus ja vaikuttaminen.

Taidesuhde

Syventävien opintojen aikana oppilaalla on mahdollisuus kehittää henkilökohtaista ja itselleen merkityksellistä kuvailmaisuutta. Opiskelu tukee identiteetin rakentumista kuvallisen työskentelyn ja kuvien tulkinnan kautta. Oppilas pystyy tarkastelemaan omaa oppimistaan ja havaitsemaan sen kehitystä. Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan luottamusta omiin näkemyksiinsä ja ratkaisuihinsa.

Visuaalinen lukutaito

Oppilaan oman kuvallisen työskentelyn vahvistuminen syventävien opintojen aikana on avain visuaalisen lukutaidon syventämiseen. Oppilaan taidot havainnoida visuaalista ympäristöä syvenevät. Oppilasta kannustetaan tekemään havaintoja moniaistisesti ja hyödyntämään taiteiden ja tieteiden yhtymäkohtia sekä soveltamaan näitä taitoja myös omassa taiteellisessa työskentelyssään. Oppilaan taidot käyttää, lukea ja tulkita kuvan kieltä vahvistuvat. Hän ymmärtää ja havainnoi kuvallisia muuttujia ja kuvakerronnan keinoja. Oppilasta rohkaistetaan tekemään valintoja työskentelytapojen suhteen ja ymmärtämään näiden merkitys teoksessa. Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta perustelemaan havaintojaan, tulkintojaan, valintojaan ja arvostuksiaan myös kirjallisesti. Syventävien opintojen aikana oppilaan tuntemus taiteen historiasta, nykytaiteesta ja visuaalisista aloista vahvistuu.

Osallisuus ja vaikuttaminen

Opintojen tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään taiteen asema osana yhteiskuntaa ja syventää ymmärrystä siitä, miten taiteella voi vaikuttaa ja tuoda esiin arvoja, tulkintoja ja kannanottoja. Oppilasta ohjataan pohtimaan esteettisten, eettisten ja ekologisten arvojen merkitystä niin taiteessa kuin muussakin ympäröivässä maailmassa ja yhteiskunnassa. Oppilasta ohjataan kriittiseen ajatteluun ja ympäröivän visuaalisen kulttuurin kriittiseen tarkasteluun: millaisia arvoja visuaalinen ympäristö ja taiteet viestivät? Tavoitteena on taiteen tekemisen sekä taidekeskusteluun ja näyttelytoimintaan osallistumisen kautta kasvattaa oppilaan osallisuutta ja vahvistaa oppilaan kykyä toimia yhdessä erilaisissa ryhmissä, yhteisöissä ja ympäristöissä. Ryhmäopetus tukee taiteen tekemisen yhteisöllistä luonnetta ja vaikuttavuutta. Taiteella vaikuttamisen kokemukset ja osallisuus myös innostavat toimimaan yhteiskunnassa.

Sisällöt

Opetuksessa käsitellään kunkin työpajan kuvataiteen alaa esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja huomioiden. Syventävissä työpajoissa on mahdollisuus tutustua kuvataiteen ja muiden visuaalisten alojen ammattilaisten työhön.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaiset sisältöalueet koko kuvataiteen perusopetukselle ovat: kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot, omat kuvat, taiteen maailmat sekä visuaalinen ympäristö.

Kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot

Syventävien opintojen työpajassa oppilas syventyy valitsemansa taiteenalan työtappoihin ja ilmaisullisiin mahdollisuuksiin. Oppilasta ohjataan työtappojen ja materiaalien monipuoliseen, tarkoituksenmukaiseen,

turvalliseen ja kestäväan käyttöön. Oppilasta ohjataan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin välittämien viestien ja arvojen kriittiseen tarkasteluun.

Omat kuvat

Syventävissä opinnoissa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä kuvia ja niiden suhdetta muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä taide- ja kulttuurihistoriaan. Opetuksessa tartutaan ajankohtaisiin, kiinnostaviin aiheisiin. Työskentelyssä käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja omasta arjestaan, kulttuuritapahtumista ja ympäröivästä maailmasta sekä pohditaan yhdessä oppilaiden omien ideoiden toteutustapoja kunkin työpajan edustaman taiteenalan näkökulmasta. Oppilaan oman kuvamaailman parissa työskentely vahvistaa oman identiteetin löytämistä ja hyväksymistä.

Taiteen maailmat

Opetuksessa käsitellään mm. taidehistoriaa ja nykytaidetta sekä vertaillaan erilaisia taiteilmiöitä. Sekä perustyöpajojen että syventävien työpajojen opintoihin kuuluvilla visuaalisen kulttuurin luennoilla oppilaat tutustuvat monipuolisesti ajankohtaiseen taiteeseen ja taiteen parissa toimivien ammattilaisten työhön. Opinnoissa hyödynnetään taiteidenvälisyyttä ja osallistutaan aktiivisesti paikalliseen taidetoimintaan. Opetuksessa analysoidaan sekä omia, oppilastoverien tekemiä että ympäröivän visuaalisen maailman kuvia. Kuvia tarkastellaan ja analysoidaan niiden muodon ja sisällön kannalta, pohditaan taiteen kulttuurisidonnaisuutta sekä historiallisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Opinnoissa tarkastellaan kriittisesti taiteen maailmoja ja tuodaan esiin taiteen arvioinnin ja kriteerien historiaa ja nykytilannetta. Kuvataidekoulussa opiskellessaan myös oppilas toimii osana taiteen maailmaa.

Visuaalinen ympäristö

Syventävissä opinnoissa tarkastellaan luonnonympäristöjä, ihmisen rakentamia ympäristöjä, media- ja esineympäristöjä ja visuaalisia osakulttuureja kunkin työpajan taiteenalan näkökulmaa painottaen. Opetuksessa havainnoidaan ympäristöä esteettisen, ekologisen ja eettiseen arvottamisen kautta ja käsitellään ympäristön merkitysten rakentumista.

Lopputyö – tavoitteet ja sisällöt

Syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö. Lopputyön suorittaminen on välttämätöntä, jos oppilas haluaa päättötodistuksen kuvataiteen perusopinnojen laajan oppimäärän suorittamisesta. Jos oppilas ei suorita lopputyötä, hän saa pyydettäessä osallistumistodistuksen kaikista opinnoistaan kuvataidekoulussa.

Oppilas valmistaa lopputyön itsenäisesti oman suunnitelmansa mukaisesti ja saa siihen ohjausta. Suunnitelmassa oppilas myös määrittelee työskentelynsä tavoitteet. Lopputyö muodostuu taiteellisesta työstä, työskentelyprosessin kuvauksesta ja oman oppimisprosessin reflektoinnista, jossa oppilas arvioi työtään ja työskentelyään. Lopputyössä oppilas tuo esiin kuvataiteellista ajatteluaan ja ilmaisuaan sekä hahmottaa niitä suhteessa kuvataiteeseen tai muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Lopputyön tekijät esittelevät työprosessinsa ja teoksensa. Teokset ovat esillä lopputyönäyttelyssä lukuvuoden lopussa.

Lopputyöllä on kaksi arvioijaa: toinen on Espoon kuvataidekoulun opettaja ja toinen on ulkopuolinen

asiantuntija. Arvioinnin perusteet selvitetään lopputyön tekijöille työn aloitusvaiheessa.

6 Kuvataiteen laajan oppimäärän arviointi

Tässä luvussa selvitetään arvioinnin periaatteita ja kohteita. Espoon kuvataidekoulussa arvioidaan oppilaitoksen toimintaa yleisellä tasolla jatkuvan kehittämisen ajatusten mukaisesti (kts. Toimintakulttuuri -luku). Opetuksen tavoitteiden toteutumista arvioidaan oppilasarvioinnin tasolla. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017 määrittelee todistusten antamisen muodot ja periaatteet oppilasarvioinnille.

6.1 Arvioinnin tehtävä

Oppimisen arvioinnin tehtävä on tukea oppilaan kuvataiteen opintojen edistymistä. Arviointi on luonteeltaan oppimiseen kannustavaa ja oppilaan kehitystä tukevaa, oikeudenmukaista ja eettisesti kestävää. Arviointi vahvistaa oppilaan omakohtaisen taidesuhteen muotoutumista, identiteetin rakentumista ja aktiivista toimijuutta.

Jotta arviointi olisi tarkoituksenmukaista ja oppilasta hyödyttävää, sitä kehitetään jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Arvioinnin periaatteet tulevat tutuiksi oppilaille, ja he voivat osallistua myös oman työskentely- ja oppimisprosessinsa dokumentointiin ikätasonsa mukaisesti. Oppilaiden huoltajille annetaan tietoa opintojen tarkemmista sisällöistä vuosittain. Lukuvuoden päätteeksi oppilaat saavat teoksensa kotiin ja tähän yhteyteen opettaja liittyy mukaan kuvauksen opintoryhmän kuluneen vuoden tavoitteista ja opiskelun sisällöistä. Myös oppilastöiden näyttelyillä viestitään opetuksesta ja sen sisällöistä.

Oppilaitoksen toiminnan arvioinnin tehtävänä on huolehtia siitä, että opetus on opetussuunnitelman mukaista, ja että sitä kehitetään opetussuunnitelmassa määriteltyjen tavoitteiden suuntaisesti.

6.2 Arvioinnin muodot

Jatkuva arviointi opintokertojen aikana ja itsearviointi

Arviointi eli palautteen antaminen kohdistuu ennen kaikkea työskentelyprosessiin. Jatkuvaa arviointia tapahtuu opintokertojen aikana tekemisen yhteydessä, kun teoksia tarkastellaan eri työvaiheissa tai valmiina. Tarkastelussa kiinnitetään huomiota tehtävälle/teokselle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen, prosessin aikana esiin tulleiden ongelmien ratkaisuun, uusien oivallusten syntymiseen.

Oppimisprosessin aikana vallitsevassa vuorovaikutussuhteessa sekä oppilas että opettaja saavat palautetta toinen toisiltaan ja muilta ryhmän jäseniltä. Oppilasta ohjataan myös itsearviointiin. Tärkeitä itsearvioinnin muotoja ovat portfolioit ja työpäiväkirjat. Ne voivat koostua valmiista teoksista, luonnoksista tai ne voivat sisältää kirjallisesti tuotettuja ajatuksia oppimisprosessista. Tärkeää on, että oppilaat voivat toteuttaa ne persoonallisesti monin eri tavoin. Oman oppimisprosessin tarkasteleminen kehittää oppimisesta tietoisempaa ja se auttaa ymmärtämään, miten tiettyyn lopputulokseen on päädytty. Opinnoissa harjoitellaan palautteen vastaanottamista ja antamista jo ensimmäisistä opintokokonaisuuksista lähtien.

Julkinen arviointi

Näyttelyiden ja muiden esiintymisten kautta oppilaat ja oppilaitos voivat saada myös julkista palautetta.

Kirjalliset arvioinnit ja todistukset

Oppilaan edistymistä arvioidaan, mutta siitä ei anneta arvosanoja. Opintokokonaisuuksien päätteeksi

oppilas saa kirjallisen arvioinnin, jossa kerrotaan hänen edistymisestään. Espoon kuvataidekoulussa oppilaalle annetaan todistus perusopinnojen päätteeksi sekä hänen suoritettuaan kuvataiteen laajan oppimäärän mukaiset opinnot (perusopinnot, syventävät opinnot ja lopputyö). Todistukseen kirjattava arviointi oppilaan osaamisen kehittymisestä perustuu arviointikriteereihin, jotka on laadittu Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden määräysten mukaisesti. (Todistukset ja niihin merkittävät tiedot, liite 2)

Oppilaan opintosuoritukset kirjataan ja niistä pidetään opintorekisteriä. Opintojen keskeytyessä tai muutoin oppilaan tarvitessa todistusta hänelle kirjoitetaan pyynnöstä osallistumistodistus, josta käyvät ilmi oppilaan hyväksytyt suoritukset Espoon kuvataidekoulussa. Muilta osin todistusten, lopputöiden ja työkirjojen suhteen noudatetaan valtakunnallisen Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden ohjeita.

6.3 Arviointi opintokokonaisuuksissa

Arvioinnin kohteet kaikissa laajan oppimäärän mukaisissa opintokokonaisuuksissa ovat taidesuhte, visuaalinen lukutaito sekä osallisuus ja vaikuttaminen.

6.3.1 Varhaisiän kuvataidekasvatus, kuvataiteen esikoulu

Opintokokonaisuus 0

Arviointi kuvataiteen esikoulussa tapahtuu opintokertojen aikana. Kannustava palaute kohdistuu työskentelytaitoihin, yhdessä toimimiseen ja omatoimisuuteen. Oppilaita tuetaan arvostamaan omaa ja toistensa työtä.

6.3.2 Perusopinnot

Opintokokonaisuus 1

Arviointi tapahtuu opintokertojen aikana työskentelytilanteissa, joissa rohkaistaan oppilasta antamaan ja saamaan palautetta keskusteluissa opettajan ja opintoryhmän kanssa. Samalla harjoitellaan itsearviointin taitoja ja oman työn dokumentointia.

Opintokokonaisuuden viimeisenä vuonna oppilas saa kirjallisen arvioinnin, jossa arvioidaan työskentelytaitoja, kuvallista ajattelua ja ryhmässä toimimisen taitoja. Tässä arvioinnissa on mukana myös oppilaan itsearviointi. Kirjallista arviointia käytetään myöhemmin myös koko laajan oppimäärän arvioinnin yhteydessä.

Opintokokonaisuus 2

Arviointi tapahtuu yhteisissä keskusteluissa opintokertojen aikana työskentelyn yhteydessä. Jakson päättyessä opintoryhmä pohtii yhdessä kuinka jakson tavoitteet saavutettiin, mitä opittiin ja mitä jäi vielä harjoiteltavaksi. Itsearviointinassa sovelletaan sanallisen ja kuvallisen dokumentoinnin menetelmiä.

Kunkin jakson päättyessä oppilas saa kirjallisen arvioinnin, jossa arvioidaan ilmaisu- ja työskentelytaitoja ao. kuvataiteenalan kannalta, havainnointia ja ao. taiteenalan käsitteiden tuntemusta sekä kestävä kehityksen ymmärtämistä jakson edustaman taiteenalan yhteydessä. Tässä arvioinnissa on mukana myös oppilaan itsearviointi.

Opintokokonaisuus 3

Arviointi tapahtuu yhteisissä keskusteluissa opintokertojen aikana työskentelyn yhteydessä, jolloin kiinnitetään huomiota siihen, miten aikaisemmin opittuja taitoja ja tietoja voidaan käyttää työpajaopinnoissa. Ryhmässä annetaan ja vastaanotetaan palautetta rakentavasti.

Palautteen antamisella tuetaan oppilaan itsenäistä työskentelyä ja omien tavoitteiden löytämistä. Por-

tfoliotyöskentelyä harjoitellaan itsearviointin menetelmänä. Opintokokonaisuuden päättyessä oppilas saa todistuksen, joka sisältää sanallisen arvioinnin taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopinnoista. Sanallisessa arvioinnissa painotetaan oppilaan oppimisen vahvuuksia suhteessa perusopinnoille asetettuihin tavoitteisiin.

6.3.3 Syventävät opinnot

Opintokokonaisuus 4 ja lopputyö

Arviointi syventävissä opinnoissa kohdistuu oppilaan työskentelyprosessin arviointiin. Oppilaan omien tavoitteiden toteutumista, työskentelyn ja kuvailmaisun kehittymistä voidaan seurata oppilaan oman työn dokumentoinnin avulla. Arviointi tarkastelee, kuinka oppilas tavoittaa itselleen asettamansa tavoitteet ja syventää osaamistaan.

Oppilaita kannustetaan vuorovaikutteiseen arviointiin. Näyttelyt ja erilaiset yhteistyöprojektit toimivat oppilaalle itsearviointin apuna. Samassa yhteydessä oppilas voi saada palautetta myös ryhmänsä ulkopuolisilta tahoilta. Oppilaan itsearviointin taidot ja arvioinnin käyttäminen oman ilmaisun syventämisessä ovat myös arvioinnin kohteita.

Arvioinnin tarkoituksena on tukea oppilaan työskentelyä ja tehdä oma oppiminen näkyväksi. Arviointi rohkaisee syventämään ja laajentamaan oppilaan osaamista samalla kun se kannustaa itsenäisempään tavoitteiden asetteluun ja niiden toteutumisen arviointiin.

Lopputyö

Lopputyö sisältää taiteellisen työn, työskentelyprosessin kuvauksen ja oman oppimisen arvioinnin.

Lopputyön arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan työlleen asettamat tavoitteet muiden syventävien opintojen tavoitteiden lisäksi. Arvioidaan oppilaan kykyä soveltaa omaa osaamistaan työn aikana tulleiden ongelmien ratkaisuun. Lopputyöllä on kaksi arvioijaa, joista toinen on Espoon kuvataidekoulun opettaja ja toinen ulkopuolinen asiantuntija. Lopputyöstä annetaan sanallinen arvio. Arvioinnin perusteet selvitetään lopputyön tekijöille työn aloitusvaiheessa.

Lopputyön suorittaminen on välttämätöntä, jos oppilas haluaa päättötodistuksen kuvataiteen perusopinnojen laajan oppimäärän suorittamisesta. Jos oppilas ei tee lopputyötä, hän saa pyydettäessä osallistumistodistuksen kaikista opinnoistaan kuvataidekoulussa.

6.3.4 Laajan oppimäärän arvioinnin kriteerit

Syventävien opintojen päätteeksi oppilas saa päättötodistuksen kuvataiteen laajan oppimäärän opinnoista sisältäen sanallisen arvion oppilaan suorittamasta laajasta oppimäärästä. Laajan oppimäärän arvioinnin kriteerit ovat:

Oppilas hallitsee käyttämänsä materiaalit ja työtavat.

Oppilaan ilmaisusta välittyy itsenäinen kuvallinen ajattelu.

Oppilas tuntee taiteen historiaa ja nykyisyyttä ja osaa käyttää taiteen käsitteitä ja liittää tekemisensä taiteen maailmaan. Oppilas osaa tarkastella kriittisesti visuaalista kulttuuria.

Oppilaan tavoitteet ovat realistisia suhteessa hänen osaamiseensa.

Oppilas ymmärtää dokumentoinnin merkityksen ja osaa toteuttaa sitä itsearvioinnin yhteydessä. Hän kuvailee ja jäsentää työskentelyprosessiaan ja oman oppimisensa edistymistä ymmärrettävästi. Oppilas osaa arvioida oman toimintansa vaikutuksia ympäristöönsä esteettisestä, ekologisesta ja eettisestä näkökulmasta.

Liitteet:

Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän **perusopinnojen todistus**

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopinnojen todistuksen tulee sisältää seuraavat asiat:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- taiteenala
- oppilaan nimi ja henkilötunnus
- opiskeluaika vuosina
- oppilaan suorittamat laajan oppimäärän perusopinnot – kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- sanallinen arvio oppilaan suorittamista taiteenalan laajan oppimäärän perusopinnoista
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- jos koulutusta järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla, merkitään todistukseen ministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan päivämäärä sekä päivämäärä, jolloin koulutuksen järjestäjä on hyväksynyt taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman • kunnan omalla päätöksellä järjestämässä taiteen perusopetuksessa todistukseen merkitään taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman hyväksymispäivämäärä • jos kunta tai asianomaisen ministeriön myöntämän taiteen perusopetuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä hankkii taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitetut palvelut julkiselta tai yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä, merkitään yhteisön tai säätiön tämän sopimuksen perusteella antaman taiteen perusopetuksen todistukseen sopimuksen päivämäärä sekä päivämäärä, jolloin kunta tai asianomaisen ministeriön myöntämän taiteen perusopetuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä on hyväksynyt taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman
- merkintä, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaisesti.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopinnojen todistus voi sisältää liitteitä.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän **päättötodistus**

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistuksen tulee sisältää seuraavat asiat

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- taiteenala
- oppilaan nimi ja henkilötunnus
- opiskeluaika vuosina
- oppilaan suorittamat laajan oppimäärän perusopinnot – kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- oppilaan suorittamat laajan oppimäärän syventävät opinnot – kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus – syventäviin opintoihin sisältyvän laajan oppimäärän lopputyön aihe
- sanallinen arvio oppilaan suorittamasta taiteenalan laajasta oppimäärästä
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- jos koulutusta järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla, merkitään todistukseen ministeriön

myöntämän koulutuksen järjestämisluvan päivä- määrä sekä päivämäärä, jolloin koulutuksen järjestäjä on hyväksynyt taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman • kunnan omalla päätöksellä järjestämässä taiteen perusopetuksessa todistukseen merkitään taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman hyväksymispäivämäärä • jos kunta tai asianomaisen ministeriön myöntämän taiteen perusopetuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä hankkii taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitetut palvelut julkiselta tai yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä, merkitään yhteisön tai säätiön tämän sopimuksen perusteella antaman taiteen perusopetuksen todistukseen sopimuksen päivämäärä sekä päivämäärä, jolloin kunta tai asianomaisen ministeriön myöntämän taiteen perusopetuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä on hyväksynyt taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman

- merkintä, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaisesti.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistus voi sisältää liitteitä.

Osallistumistodistus oppilaan suorittamista taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opinnoista Oppilaalle annetaan pyydettyessä osallistumistodistus suorittamistaan taiteenalan laajan oppimäärän opinnoista, jos opinnot keskeytyvät tai oppilas tarvitsee niitä muusta syystä. Osallistumistodistus voi sisältää liitteitä.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
liitetään opetussuunnitelmaan erillisenä asiakirjana